

litický. Proto tím významnější jest jeho živý a pronikavý zájem o ostatní otázky kulturní, zejména když se zabývá zjevy tak zajímavými, jako jsou Goethe, Havlíček, Tolstoj, Nietzsche, Freud, Březina, Lenin, Chesterton a Masaryk. Ráz těchto essayí jest dán nadpisem. Přes to že jeho stanoviska zdají se někdy příliš apodiktická, jsou originelní a nepostrádají přesvědčivosti. L.

Emil Ludwig: Bismarck. Přeložil Pavel Lewit. Str. 589, Melantrich. Historica 2. svazek — Praha — 1931. — Cena 90 Kč. — Vázané 105 Kč. — Žijeme v době, kdy Evropa ještě neztrávila plně ohromný přerod politický, kterým vyvrcholila světová válka a který zejména v Německu stále zdá se, že není ještě ukončen. Proto neškodí zopakovati si, co předcházelo, jaké jsou příčiny a obdoby v bezprostřední minulosti a jaké poučení dlužno z ní čerpati pro budoucnost. Postava Bismarckova sama o sobě zasluhuje vši pozornosti svou velikostí i tragikou. Bylo mu dopřáno vykonati ohromné dílo, ale dožil se též jeho pokřivení, které mu již naznačovalo katastrofální důsledky. Ještě dnes můžeme sledovati v současném Německu velikou stopu Bismarckovu i politickou zrůdnost jeho malicherného, ale velikašského následovníka. L.

Zdeněk Nejedlý: T. G. Masaryk. — Stran 403. — Melantrich. — Praha 1931. — Nejedlého jako životopisce nelze srovnati se žádným jiným životopiscem, jichž díla obohacují současnou literaturu. Nejedlý je v první řadě vědec, hledání objektivní pravdy a obsáhnutí materiálu v jeho největší šíři a do největších podrobností, je proto jeho jediné možnou metodou. Nejde mu o to napsati zajímavý životopisný příběh, nýbrž jde tu v první řadě o historický dokument. Bylo proto již předem jisto, že nevynechá postavy tak přerůstající svou dobu i své vrstevníky, jako je Masaryk. Tím spíše, že jeho vývoj mohl sledovati dosti z blízka. Jako všechny Nejedlého biografie, jest i biografie Masarykova velice široce založena. V druhém svazku prvního dílu dospěl teprve k prvním počátkům Masarykova zrání. A přece již zde rysuje se veliký jeho charakter a co je v Nejedlého podání nejkrásnější, je viděti, jak vyrůstá ze svého prostředí, jak se s ním začíná vyrovnávat, jak s ním souvisí, ale přece jak se od něho liší svou vlastní cestou myšlení. Je to preludium veliké životní symfonie. Tím více dá se očekávat od pokračování. Výprava knihy je vzorná, doprovod fotografický jest volen velice vhodně. Dr. Lepař.

Lord Melchett: Why the crisis? — pp 133. — 8°. — London—Gollancz. — 1931. — Lord Melchett mladší vyrovnává se s krizí velmi upřímně. Jeho kniha je určena v první řadě pro Anglii, ale je poučná i pro nás. Obviňuje ty, kdo v této krizi a před ní byli a jsou u vesla. Ukazuje na ohromné pokroky ve vědě, kdežto metody finanční, teorie hospodářské a politické ustrnuly na věku kamenném. Stěžuje si, že lidstvo dovede podle nepatrného paprsku určit váhu skoro neviditelné hvězdy, ale zapomnělo, že již Josef Egyptský nashromáždil zásoby ze sedmi let úrodných na sedm let hubených. Shledává absurdním dnešní odpor k zásobání, který vede k tomu, že zásoby jsou považovány za chudobu a ne za bohatství. Změny na straně peněz jsou naprosto nedostatečné, jediné východisko je v regulaci statků. Navrhuje proto, aby zásoby prvotních statků byly uskladněny do výše dvanáctiměsíční spotřeby světové (skutečné zásoby nepřesahují ¼letní spotřeby), ceny těchto statků udržovány minimálně na výši výrobních nákladů; na tyto zásoby by cedulové banky producentům poskytovaly úvěr, a jimi by též bránily případnému vzestupu cen. Chtěl by pomoci domácímu průmyslu tím, že by mu dal faktický monopol. Vyslovuje se pro vytvoření pěti velikých celků hospodářských: britské imperium, Amerika, Evropa s koloniemi, Japonsko s Čínou a Rusko. Lék krise vidí v obnovení domácího trhu v otevření továren, aby se obnovily i jejich trhy a tím i sáňoval státní rozpočet. Volá k anglosaské race, aby obnovila jednotu a stabilitu světa a zajistila lidstvu mír, k praktickým národohospodářům i politikům, aby využili pokroků vědy ke zdokonalení blahobytu lidstva, aby učinili vše, aby bylo čeleno zločinným následkům opětuujících se krisí, jež otráasají základy civilizace, aby se přičinili o lepší rozdělení a

funkci zlata, zbavili se starých teorií a předsudků a budovali na skutečnosti.

Dr. Jaroslav Lepař.

Joseph-Barthéleny: La crise de la démocratie contemporaine. — (Bibliothèque constitutionnelle et parlementaire contemporaine. Nr. 1.) Paris. Sirey 1931. Str. 228. — Autor, člen Institutu, profesor právnické fakulty a Školy politických nauk o Paříži, kritickým okem sleduje těžkou vývojovou etapu poválečné demokracie v niektorých európskych štátoch. V úvode kladie si otázku: Jestvuje kríza demokracie v Európe? Odpovedá hneď kladne. Potom rozberá predmet a dôvody. Kniha jeho takto je dokonalou ilustráciou ústavnost dnešnej Európy, ktorej stav nutno považovať za nenormálny — a drtivým argumentem vyslovenej tézy. Poldruha storočia uplynulo jako zákonodárca v Amerike a ve Francii vyhlásil prvé demokratické princípy: princípy slobody človeka a občana. Od tej doby zdalo by sa, že Európa ďalej pokročila v chápaní a aplikácii zásad, za ktoré Francia podstúpila zlo revolúcie, jaká v histórii nemá rovné. Ale nie. Fakt, že vojna značne pozmenila tvárnosť štátnych foriem, fakt, že dnešná Európa je až na drobné výjimky republikánskou, málo osoží. Nadšenie za demokratický parlamentarizmus, ktoré po víťazstve Dohody v r. 1918. dosiahlo vrcholu, ochladlo a parlamentarizmus dneška v mnohých štátoch ustupuje pred novým zjavom: diktatúrou. V povojnovej Európe niektoré štáty, zmietané vnútorne zhubnými dôsledkami i vojny, márne usilovaly sa dosiahnuť rovnováhy na podklade ústavnom. Pre mimoriadnu dobu nestačia riadne prostriedky! Javila sa potreba »silnej ruky« jednotlivca. Diktatúra — podľa Lenina vôľa neomedzená, násilie, javí sa právne jako negácia ústavnosti, úplná alebo čiastočná, formálna alebo faktická. A tu autor perom odborníka črtá kapitoly: Fašizmus, Riverizmus Pilsudskizmus, Bolševizmus atď. Nutno však rozlišovať! Pri veľkom množstve spoločných vlastností rôznych diktatúr, je medzi nimi predsa veľa rozdielov. — Rozdielov vo zniku, rozsahu, uplatnení a organizácii. To vyplýva z kombinácie osôb a udalostí. Tak srovnávaním možno zistiť, že rovnaké predpoklady v niektorých prípadoch vedú k rôznym výsledkom, alebo že niektoré predpoklady rezultujú v iných výsledkoch než by sa dalo logicky očakávať. Zakiaľ na pr. diktatúra Mussoliniho v Itálii je formálne legálnou opierajú sa o fašistický parlament, zatiaľ diktatúra Primo de Riveru v monarchickom Španielsku bola úplne autokratickou. Pri tom Riverizmus bol všeobecne známy jako miernejší, zákonitejší než fašizmus. Niekde diktatúra je prostriedkom, zjavom priechodným — jako tomu bolo v Juhoslávii, inde zas je sama sebe účelom si snahou trvalosti, jako v Itálii a Rusku.

Čo sa týče postavenia diktátora v štáte, jestvuje tiež viac možností. Jestvuje diktatúra hlavy štátu (Juhoslávia, Turecko), diktatúra predsedu vlády popis hlave štátu, jako v Itálii a predtým vo Španielsku a Litve (Valdemaras!). Známa je tiež diktatúra člena vlády (Pilsudski v Polsku!) a vynímatečne politickej strany (Soviety v Rusku!).

Tieto všetky spoločné i diferencujúce a špecifikujúce vlastnosti diktatúry v jej odrazoch v zrkadle ústavnosti kreslí pôvodca dôkladne, opierajúc sa o fakt a štatistiku. Kniha uplatní sa znamenite zvlášť pri štúdiu srovnávacej ústvej právovedy.

Jožo Mikuš (Paříž).

Ivo Malat, Dr. Hans Eigl und Dr. Karl Stuchel: Formularien für Verträge und für Eingaben und Verfahren ausser Streitsachen. — Eine Sammlung für Richter, Advokaten und Notare auf Grundlage des Handbuchs von Dr. Julius Schimkowsky. — 4. Auflage. Neu bearbeitet und erweitert für die Tschechoslovakische Republik. — 1931, Manz'sche Verlags- und Universitäts-Buchhandlung, Wien. — Rudolf M. Rohrer, Brunnstr. 7606. — in 8°. Cena neudána. — K českým sbírkám formulářů Hartmannově, Bohuslavově-Hartmannově, a Novákově přistupuje nyní toto německé dílo, které jest novým zpracováním známé sbírky Schimkowského pro Čsl. republiku. Sbíрка obsahující 759 formulářů není pouhou sbírkou vzorců, nýbrž má býti dle úmyslu vydavatelů též důležitou příručkou pro praktického právníka. Upozorňuje podobně jako sbírka Nováková a Hartmannova příležitostně na příslušná zákonná